

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет гідрометеорології і екології
Кафедра агрометеорології та агроєкології

СИЛАБУС

ЛІСІВНИЦТВО ТА ЛІСОЗНАВСТВО

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Курс навчання	1 (осінній) семестр, 2025-2026 навч. рік
Кількість кредитів	3 кредитів ЄКТС, 90 годин
Мова викладання	українська
Дні, час, місце	вул. Львівська, буд. 15, НЛК №1, за розкладом
Консультації	вул. Львівська, буд. 15, НЛК №1, к. 229, щотижнево за розкладом
Викладач:	Костюкевич Тетяна Костянтинівна , кандидат географічних наук, старший викладач
Кафедра:	Агрометеорології та агроєкології
Контактна інформація:	kostyukevich1604@i.ua
Посилання на профіль викладача	https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fges/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily-fges/kaf-agromet-agroeko/spivrobitnyka-agromet-agroeko/6209-kostyukevich-tetyana-kostyantynivna

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою дисципліни є опанування комплексу знань щодо природи лісу та закономірностей росту й розвитку лісових насаджень, необхідних для оптимізації ведення лісового господарства на усіх етапах вирощування та користування лісом, рубки головного користування, рубки формування і оздоровлення лісів, раціонального господарювання, підвищення продуктивності, стійкості лісових насаджень, посилення виконання ними еколого-захисних функцій.

Завданням дисципліни є пізнання екології лісу, взаємодії лісу з навколишнім середовищем, типології й географії лісів, процесів поновлення та формування останніх.

Пререквізити: курс «Лісівництво та лісознавство» може викладатися на підставі базових знань, отриманих в результаті загальної середньої освіти, а також на підставі знань, отриманих у курсі «Вища математика».

Постреквізити: курс «Лісівництво та лісознавство» забезпечує глибоке розуміння курсів «Державний земельний кадастр», «Землепорядне проектування», «Кадастр природних ресурсів» а також дисципліни вільного вибору. Формує здатність свідомого підходу до деяких аспектів при виконанні кваліфікаційної роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен :

знати: природу лісових насаджень, морфологію лісу, взаємозв'язки між компонентами лісостану та факторами довкілля, вплив екологічних факторів на ріст і розвиток лісових фітоценозів; значення лісів у сучасних умовах для народного господарства та задачі лісівництва у справі поліпшення екологічних умов лісових і прилеглих територій; принципи взаємодії лісу і екологічних факторів середовища; наукові засади лісової типології, її значення для ведення лісового господарства; закономірності відновлення росту та формування лісових насаджень, шляхи забезпечення природного лісовідновлення та закономірності лісозмін; теорію і практику рубок формування і оздоровлення лісів, порядок

проведення лісгосподарських заходів, спрямованих на підвищення продуктивності деревостанів, збереження біорізноманіття лісів, їх оздоровлення та посилення захисних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших функцій шляхом проведення цих рубок.

вміти: проводити лісівничий опис насадження та його елементів, визначити й описати тип лісорослинних умов, тип деревостану, тип лісу, провести облік природного поновлення; встановити потребу деревостанів у призначенні в них систем і видів рубок, визначати науково обґрунтовані методи, способи й організаційно-технічні показники їх проведення; застосовувати наближені до природи методи ведення лісового господарства в різних лісорослинних регіонах України; розробляти заходи щодо підвищення продуктивності, якості та біологічної стійкості лісових екосистем

володіти: навичками опрацювання інформаційних джерел з питань лісівництва; здатністю ефективно здійснювати лісгосподарські заходи з метою підвищення продуктивності та поліпшення якісного складу лісовостанів, збереження їх біорізноманіття, підвищення біологічної стійкості лісів до впливу негативних чинників, збереження та відтворення захисних, водорегулювальних, рекреаційно-оздоровчих та інших корисних функцій лісів; використовувати методи раціонального використання лісових ресурсів; обґрунтувати і призначити способи поліпшення якісного складу лісів.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі лекцій (16/14 год.) та практичних занять (6/4 год.), організації самостійної роботи студентів (60/80 год.). Години вказано відповідно для очної (денної) та заочної форм навчання.

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Зміст	
1. Лісознавство: сучасне уявлення.	Лісознавство як наука. Історія розвитку лісознавства. Значення лісів у сучасних умовах і актуальні завдання лісівництва.	
2. Ліс як природне явище і природна система	Ліс як об'єкт природи і господарської діяльності. Роль лісу у біосферних процесах. Сутність лісового біоценозу і фітоценозу. Географія лісів.	Обговорення, завдання, презентації
3. Морфологія лісу.	Характерні риси лісу за типом рослинності. Лісовий масив та компоненти лісовостану. Таксаційні показники деревостану.	Обговорення, завдання
4. Екологія лісу.	Вплив екологічних факторів на лісові екосистеми. Вплив клімату на ліс. Компоненти атмосферного повітря та їх значення у житті лісу. Значення світла у житті лісу. Значення тепла у житті лісу. Волога в житті лісу та її джерела. Взаємозв'язок лісу та ґрунту. Біологічний кругообіг азоту і зольних елементів.	
5. Лісова типологія.	Загальні поняття і завдання лісової типології. Класифікація типів лісорослинних умов. Едафічна сітка Алексеева-Погребняка. Значення лісової типології для теорії та практики лісового господарства.	Обговорення, завдання, контрольна робота №1
6. Відновлення лісу	Природне відновлення лісу. Штучне та комбіноване відновлення лісу. Екологія відновлення лісу. Оцінка та облік природного насінневого відновлення лісу. Вегетативне лісовідновлення.	Обговорення, завдання, презентації, індивідуальні завдання
7. Формування лісу	Поняття росту та розвитку деревних рослин. Умови утворення чистих та змішаних, простих та складних деревостанів. Зміни деревних рослин (лісозміни). Класифікація дерев за Г. Крафтом, Б.Д. Жилкіним та господарсько-біологічними ознаками.	

8. Роль лісівництва в веденні лісового господарства	Завдання практичного лісівництва. Використання лісових ресурсів та види користування лісом. Поділ лісів на категорії захистності.	Обговорення, завдання
9. Головне користування лісом.	Рубки лісу. Класифікація рубок головного користування. Вибіркові рубки. Суцільнолісосічні рубки. Поступові рубки. Технологія рубок головного користування. Очищення місць рубок.	
10. Санітарні рубки та інші заходи по догляду за лісом	Санітарні рубки. Інші рубки, пов'язані з формуванням і оздоровленням деревостанів. Рубки догляду у лісосмугах. Догляд за підліском. Догляд за формою стовбура та крони дерев.	Обговорення, завдання, контрольна робота №2

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Хрик В.М., Кімейчук І.В. Лісівництво: навч. посіб. Біла Церква, 2021. 444 с.
2. Яворовський П.П., Сендонін С.Є., Левченко В.В., Токарева О.В., Пузріна Н.В. Лісівництво : підручник. Київ : НУБіП України, 2021. 654 с.
3. ДСТУ 4903:2007. Лісокористування рекреаційне. Терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 2010. 44 с.
4. Лісове господарство України : брошура. Київ : Державне агентство лісових ресурсів України, 2021. 48 с.
5. ДСТУ 3404 – 96. Лісівництво. Терміни та визначення. [Чинний від 1997.01.07]. Київ : Держстандарт України, 1996. 46 с.
6. Костюкевич Т.К. Лісівництво та лісознавство: конспект лекцій. Одеса : ОДЕКУ, 2023. 142 с.
7. Костюкевич Т.К. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Лісівництво та лісознавство» для студентів III року навчання денної та заочної форми за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій», рівень вищої освіти бакалавр. Одеса, ОДЕКУ, 2023, 40 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Краснов В. П., Орлов О. О., Ведмідь М. М. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся : монографія. Новоград-Волинський: «НОВОград», 2009. 488 с.
2. Костюкевич Т.К., Сосновський В.Д. Адаптація лісового господарства до сучасних кліматичних змін. Перспективи розвитку лісового і садово-паркового господарства : матеріали Науково-практичної Інтернет конференції (24 листопада 2023 р. м. Умань). Умань, 2023. С. 30-33.
3. Мартинова Н. С., Костюкевич Т. К. Боротьба з незаконною експлуатацією лісових ресурсів як шлях до встановлення економіки та екологічно збалансованого відновлення. Збірник студентських наукових праць Уманського національного університету садівництва. Факультет лісового і садово-паркового господарства / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань: 2022. С. 17-19.
4. Костюкевич Т.К., Готовщиков А.М. Агролісівництво: перспективи, проблеми та шляхи їх вирішення. Перспективи розвитку лісового і садово-паркового господарства : матер. наук.-практ. Інтернет-конференції (29 листопада 2022 року), Умань : Уманський НУС, 2022. С. 28-30.
5. Українська енциклопедія лісівництва : у 3 т. / гол. ред. С. І. Генсірук. Львів : НАН України. Т. 1. 1999. 463 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> - Офіційний вебпортал Верховної ради України
2. <http://lib.onu.edu.ua> – Наукова бібліотека Одеського національного університету
3. <https://forestry.org.ua/> - Геопортал Ліси України:
4. <https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/lisi-ukrayini> - Державне агентство лісових ресурсів України
5. <https://mepr.gov.ua/pro-nas/kontakty/kontakty-pidvidomchih-organizatsij/derzhavne-agentstvo-lisovyh-resursiv-ukrayiny/> - Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України

6. <http://forestry-forestmelioration.org.ua/index.php/journal> - сайт журнале Forestry and Forest Melioration
7. <http://www.eprints.library.odeku.edu.ua> – Репозитарій ОДЕКУ
8. <http://dpt02s.odeku.edu.ua/course/view.php?id=226> Електронний навчальний курс дисципліни «Лісівництво та лісознавство»

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL : https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozemnya/poloz-org-kontrol_2022.pdf

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10%). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або семінарському занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.